

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 5. Quid sit debitum, quo rebus aliqua deberi dicuntur. Et quid
oppositum indebitum. Quotuplex. Et quale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

soleat ferre secum suppositivam negationem, propter quam dicitur negativum, ut explicatum est. Sic ens creatum quatenus tale imperfectum negativè dicitur à prædicato essendi ab alio, quod habet, prout opposito prædicato longè perfectiori essendi à se. Similiter ens creatum quatenus contingens imperfectum negativè dicitur à prædicato contingentis, quod habet, prout opposito prædicato longè perfectiori necessitatis in existendo. Ens itidem corporeum à prædicato corporei prout opposito prædicato spiritualis. Pariterque in similibus. Itaque prædicatum minus perfectum ab oppositione, quam habet cum prædicato magis perfecto, denominatur imperfectum, siue imperfectio: quæ denominatio ipsi semixtrinfeca est; sicut & denominatio oppositi prædicato perfectiori. Quocirca perfectio intrinseca prædicati minus perfecti ab imperfectione semixtrinfeca sibi euadit imperfecta, seu mixta cum imperfectione, seu secum ferens imperfectionem; positivam quidem reipsa; tamen à negatione, suppositivà, sub qua à nobis concipi solet, veniat dicenda negativa.

40 Hinc apparet primò; imperfectiorem istam non dici essentialem, quòd cum essentia rei sit idem; sed quòd, suppositis extremis, denominatio semixtrinfeca, in qua consistit, & rei sit necessaria, & ipsius essentiam in se includat.

41 Secundo apparet; ad eiusmodi imperfectiorem fat esse, quòd bonitas, seu perfectio exclusa per se præcisè consuetata (quo pacto rei imperfectæ nec debita est, nec indebita) maior sit excludente; quidquid sit de identitate chymicâ eius cum ipsâ re.

42 Iam verò imperfectum negativum integraliter, aut accidentaliter per veram, & ratam negationem perfectionis, seu bonitatis sibi non debita constituitur in esse talis; per negationem scilicet aut eius complementi, aut eius accidentis sibi non debiti, à quo, si haberet illud, perfectius, seu melius in se euaderet aut integraliter, aut accidentaliter, quàm est sub negatione ipsâ. Sic homo amicus Dei in primo gradu per unum, quem habet, gradum gratiæ in ratione amici Dei imperfectus est negativè quasi integraliter à verâ negatione, quam habet plurimum graduum gratiæ, maiorisque subinde amicitia Dei. Et homo ornatus aliquo supernaturali dono in ratione supernaturaliter ornati imperfectus est negativè accidentaliter à negatione verâ plurimum donorum supernaturalium ei possibilem. Pariterque in similibus.

43 Ex his denique quartò adnotandum venit; imperfectiorem reiam seu positivam, seu negativam tum essentialem, tum integram, tum accidentalem considerari posse. Et positivam quidem essentialem impossibilem esse; etsi integralis, & accidentalis sit possibilis, ut apparebit ex dicendis. Negativam vero essentialem in prædicato rei, cui convenit, positivum, oppositumque maiori perfectioni prout illi opposito consistere; qualia sunt in creaturâ prædicatum essendi ab alio oppositum maiori perfectioni etiendi à se, & prædicatum contingentis, seu potentis denecere oppositum maiori perfectioni necessitatis in existendo, & cetera huiusmodi. Negativam vero integram, & accidentalem in verâ, & ratâ negatione eius complementi, aut eius accidentis consistere, per quod, si ad esset, magis perfectum, seu magis bonum aut integraliter, aut accidentaliter euaderet subiectum eius. Quales sunt in amico

Dei negatio maioris amicitia, & in ornato supernaturaliter negatio aliorum ornamentorum, & in alijs similia.

Sed dicit aliquis. Quoties duæ perfectiones 44
essenciales, & inter se inæquales oppositæ sunt, non solum quælibet earum excludit alteram, sed insuper quælibet excludit tertiam ex utraq; compositam, utraûsque subinde maiorem; siquidem omne compositum quavis sua parte maius est. Igitur quælibet est imperfecta, seu mixta imperfectione, utpote excludens perfectionem maiorem. Non igitur sola minor perfectio maiori opposita fert secum imperfectiorem, prout statuimus. Respondeo, tertium compositum (nimirum per identitatem) ex duabus perfectionibus oppositis eo ipso esse impossibile, ex genereque eorum impossibilem, quæ nullam in se quidditatem, nullamque subinde bonitatem, aut perfectionem habent iuxta doctrinam tradendam infra q. 9. Unde manifestè consequitur perfectiones oppositas ab exclusionem compositi per identitatem ex se ipsis nullam imperfectiorem fortiri, utpote quæ non est exclusio perfectionis, nedum maioris; solumque proinde perfectionem minorem suâ oppositâ ab oppositione cum illâ imperfectam euadere: quia ut sic exclusiva est alicuius, quod in se absolutè consideratum & quid possibile, & quid reuerà magis perfectum, seu maior perfectio, quàm ipsa est. Unde præterea inferatur; quoties duæ perfectiones oppositæ inter se æquales sunt, neutram ab oppositione cum altera fortiri imperfectiorem: quia neutra ut opposita alteri maioris perfectionis est exclusiva. Qualis omnis imperfectio esse debet, ut in imperfectiorem integralibus, & accidentalibus cerne re est; quæ cum in veris negationibus perfectionum positivam consistant, semper excludunt perfectiones maiores, imo plusquam maiores suâ, quæ nulla est utique; quidquid sit de negationibus veris malorum, quæ quodammodò sunt perfectiorem iuxta dicenda infra q. 9.

QVAESTIO V.

Quid sit debitum, quo rebus aliqua deberi dicuntur. Et quid oppositum indebitum. Quotuplex. Et quale.

45 Quoniam multa bona rebus, quibus sunt bona, sunt aliqua ratione debita; & omnia mala aliquo modo sunt indebita rebus, quibus sunt mala; magni interest impræsentiarum explicare, quid sibi velint hæc vocabula; quanamque subinde; & quotuplicia; & qualia sint eorum significata. Quod ut præstem, statuo, quæ sequuntur.

46 Primum. Quemadmodum in qualibet benè constitutâ republicâ ius habet morale unusquisque civium ad faciendâ aliqua, aut possidendâ consentaneè ad suum statum, & conditionem. Unde nascitur in Principe, siue Governatore reipublicæ debitum quoddam morale servandâ illa talia iura. Ita in ordinatissimâ istâ Mundi universitate unumquodque entium, quæ in illa existunt, ius naturale habet ad aliqua præstandâ, vel possidendâ consentaneè ad suam naturam, siue essentialiam, & conditionem. Unde in Deo Opifice

Mundi, & Governatore debitum quoddam naturale resultat seruandi illa talia iura. Et, sicut iura moralia ciuium non semper eis competunt absolute, sed saepe respectiue ad alios ciues; proinde saepe exoriuntur lites, & exigentibus duobus, aut pluribus rem eandem, Princeps illi eam adiudicat, qui pensatis omnibus praestantius ius habere censetur, quantumuis alij molestiae, aut etiam violentiae patiantur. Ita in vniuersitate rerum iura non absoluta, sed respectiua sunt: atque ita, cum duae, vel plures res oppositis exigentijs decertant, ei, quae pensatis omnibus praestantius ius habet, conferri debet, quod exposcit, contra exigentiam ceterarum, aut etiam cum earum violentia, vt, quando causae contrariae congregiuntur, cernere licet. V. g. dum aqua, & ignis coniunguntur localiter, oppositis exigentijs decertant, aqua quidem pro conseruando toto suo frigore cum omnimoda carentia caloris oppositi, ignis vero pro introducendo in aqua toto calore, quem ex se producere potest, corrupto toto aquae opposito frigore; praevalet tamen ius ignis utpote praestantioris, atque validioris agentis ad producendum saltem paulatim, cum certaque, partium successuarum proportione calorem in aqua, ad corrumpendumque subinde aquae frigus oppositum; quantumuis aqua contraria exigentia, atque connatu reluctetur, violentiamque proinde patiatur. Hinc ego duplicem exigentiam naturalem in rebus vniuersi soleo distinguere. Alteram iuridicam, contra quam citra miraculum fieri nequit. Alteram non iuridicam, contra quam sapissimè fit: quia iuribus aliam rerum, quae praevalet, ita debetur. Quare id solum vnicuique rei est absolute debitum, quod suppositis omnibus circumstantiis, & iuribus contrariis, iuridicè exigit. Ad praesens tamen propositum id omne vnicuique rei dicendum est debitum, quod iuxta connaturalem ipsius exigentiam ei iuxta praesens, & omni extrinsecam, oppositaque exigentia sublata, debitum esset; v. g. totum illud frigus dicendum est esse debitum aquae, quod iuxta connaturalem ipsius exigentiam ei esset debitum, si existeret prorsus remota ab omni causa caloris oppositi, prorsusque immunitis ab omni cuiusuis alterius entis contraria exigentia. Pariterque de ceteris omnibus rebus, quod attinet ad praesens propositum, deinceps nobis loquendum est.

47 Hoc posito, ad tria capita reduco omnes connaturales exigentias, omniaque iura, & omnia debita naturalia vniuersae naturae iuxta tria, quae res vniuersi naturaliter exigunt. Ea autem sunt, quibus intra limites status sibi naturalis (hoc est consentanei, ac proportionati suae naturae, siue essentiae) aut perficiuntur in ordine ad esse; aut instruntur in actu primo in ordine ad operari; aut adiuantur in actu secundo in ipsa operatione. Ad primum caput pertinent, quae vnicuique rei sunt congenita aut à principio, aut pro certa aetate tanquam passiones inseparabiles eius; atque etiam, quae obveniunt connaturaliter ipsi tanquam accidentia separabilia aut à principio similiter, aut successu temporis. Ex quibus multa pertinent item ad caput secundum, utpote quae rem perficiunt tam in ordine ad operari, quam in ordine ad esse. Praeter quae ad caput secundum pertinent, quae solum in ordine ad operari rem videntur instruere, vt approximationes ad agendum, excitationes specierum ad cognoscendum, propositiones obiectorum ad

appetendum, & similia. Ad tertium denique, caput pertinet ipsa operatio cum concursu Dei comitanti.

48 Porro quemadmodum in humanà republica ad hoc, vt aliquid alicui ciuium morali iure debitum sit, duo sunt requisita, & quod sit ei proportionatum, & quod extet praeterea titulus, in quo fundetur tale ius: defectu enim proportionis neque honor debitus Praetori potest fabro debitus esse; neque munia fabro debita debita possunt esse Praetori: defectu autem tituli multa sunt ciuibus non debita, quae aliàs satis superque illis proportionata erant. Ita pariter, vt aliquid naturali iure alicui rei vniuersi debitum sit, duo requisita sunt; & quod sit ei proportionatum; & quod vice tituli aliquod necessitudinis, seu specialis habitudinis vinculum intercedat; quale est, quod cernitur inter causam, & effectus, inter essentiam, & passiones, & similia. Defectu huius quasi tituli lux non est debita aeri; cui tamen satis proportionata est. Defectu autem proportionis cognitio non est debita plantae, cui improporcionata est per excessum; nec passio corporis rei spirituali, cui improporcionata est per defectum. Proportio enim aut per excessum, aut per defectum deesse potest, vt est notum. Quae cum ita sint, planè consequitur, varijs ex causis nasci posse, vt aliquid alicui rei non sit debitum, atque ita neque connaturale. Primò ex defectu solius tituli; quo casu illud tali rei praeternaturale venit dicendum. Secundò ex improporcionem per defectum; quo casu infirmitate iure vocabitur. Tertio ex improporcionem per excessum; quo casu supernaturale cum proprietate dicitur: & huius generis comparatione naturae sunt dona gratiae, quae supernaturalia nouimus. Quae autem ad defectu tituli, aut defectu proportionis non sunt debita alicui rei, ab eà connaturaliter exigi dicenda non sunt. Quia exigentia, & appetitus innatus rerum ad ea tantum, quae sibi sunt connaturalia, atque adeo ex vi proprii iuris connaturaliter possibilis, censentur terminari iuxta ea, quae dicemus infra disp. 18. q. 9. Porro inter fundamenta, quibus nituntur huiusmodi iura, ac debita connaturalia rerum, potissimum est existentia earum: nam res non existens, dum non existit, ad nihil habet ius; reique subinde non-existenti nihil debetur. Vnde, vt intelligatur res aliqua ad aliquid tanquam sibi debitum ius habere, existens debet praesupponi. Et haec satis sunt modò dicta de exigentia iure, & debito connaturali rerum. De quibus plura venient dicenda disp. 18. citata q. 2.

49 Praeterea verò aliud genus exigentiae, iuris, & debiti essentialis, tameti minus proprie dicti, in rebus considerandum est. Quoties enim vnum cum altero est essentialiter connexum, non incongruè dici potest, & solet, illud exigere essentialiter; atque adeo & habere ius essentialiter ad illud tanquam ad quid essentialiter sibi debitum. Idque siue ab illo distinguatur realiter, vt saepe contingit, siue per rationem nostram dumtaxat, vt plerunque fit. Hoc pacto essentia quavis metaphysica ius essentialiter habere dicitur ad suas passiones vt sibi essentialiter debitas; quantumuis haec sint cum illa identificatae realiter. Saepe etiam essentia physica ad aliquas passiones suas realiter à se distinctas tanquam sibi debitas essentialiter ius essentialiter habet: eo quod cum illis essentialiter, seu metaphysicè connexa est. Et vniuersim, quoties quilibet cum quolibet siue dis-

fincto, siue indistincto à se realiter essentialiter, seu metaphysicè connexum est, toties habere ius essentialitè ad illud tanquam ad essentialitè sibi debitum dicendum est.

50 Denique; sicut in republicà humanà ius habet morale Princeps gubernans eam, vt sibi pareatur; cui iuri correspondet in subditis morale debitum ei parendi. Insuperque vnusquisque ciuium penes propriam qualitatem, & conditionem sibi ipsi debet ita se gerere, vt se seruet immunem ab omni dissonantià, seu fœditate, seu turpitudine ipsismet fœdante, seu deturpante. Ita in vniuersitate rerum Deus omnium Creator, & Gubernator ius habet morale, vt sibi ab omnibus creaturis rationalibus pareatur in ijs, quæ illis præcipit aut per legem naturalem, (quæ pars quadam est legis æternæ prout explico suo loco), aut per legem positiuam siue diuinam, siue humanam. Cui iuri in creaturis rationalibus correspondet obligatio, atque adeò debitum morale obediendi, & nullam legem transgrediendi. Insuper vnaquæque creatura rationalis quatenus talis sibi ipsi debet debito quodam etiam morali, prorsus immunem se seruare ab omni fœditate, ac turpitudine culpæ, siue peccati à sua libertate oriundà, & sese fœdante, atque deturpante moraliter.

51 Ex quibus inferitur primò; iura rerum, & debita illis correspondentia ad tria capita siue genera reuocari; nimirum ad essentialia, seu metaphysicà; ad connaturalia, siue physicà, & ad moralia. Ad secundum autem genus reducuntur iura, & debita rerum artificialium quatenus talium. Nam quemadmodum res naturalis multa iure exigit tanquam sibi debita vel in ordine ad suum esse, vel in ordine ad suum operari connaturale; ita quoque res artificialis multa iure exigit tanquam sibi debita vel in ordine ad suum esse, vel in ordine ad suum operari artificiale, inspecto siue ad quem ab arte facta est. Itaque, quidquid vnicuique rei debitum est, vel essentialitè, vel connaturalitè, vel moralitè debitum est.

52 Secundo inferitur; debitum passiuum, de quo agimus, quo alicui rei debetur aliquid (actiuum quippe debitum est, quo aliqua res aliquid debet) siue iure sibi correspondente stare non posse; quia sunt correlatiua inuicem inseparabilia, vt constat ex dictis. Vtrumque autem necessariò supponit existentiam, & appetitum saltem innatum ad id, quod debetur. Defectus quippe omnium existentia, omnisque appetitus ad aliud veluti cessio quadam, atque adeò veluti extinctio, siue defectus iuris ad illud est. Vnde nequit vlla res ius ad aliud vt sibi debitum habere, nisi illud sit tale, ad quod etiam habet existentiam, & appetitum saltem innatum.

53 Iam verò id venit dicendum indebitum vnicuique rei, cuius contradictorium illi debitum est: nam quoties quælibet res aliquid iure exigit tanquam sibi debitum, toties eius contradictorium tanquam sibi indebitum iure repudiat. Vnde indebitum strictè sumptum (vti deinceps à nobis semper sumetur) diuersum quid est à non debito. Indebitum enim id solum dicendum est, cuius contradictorium est debitum; cum tamen non debitum vniuersaliter dicatur, quidquid non debetur, quantumuis neque contradictorium eius debitum sit. Quemadmodum autem debitum, ita etiam indebitum aut metaphysicè, aut physicè, aut moralitè tale esse, siue considerari potest; vt satis ex se, & ex dictis compertum est.

Est tamen hic animaduertendum; quodlibet ex iuribus, & debitis, atque etiam indebitis explicatis, bifariam posse conuenire subiecto, siue enti composito, scilicet aut simpliciter, aut secundum quid; id quod & alijs prædicatis subiecto composito conuenientibus commune est. Conuenit prædicatum subiecto composito simpliciter, quando omnibus partibus eius aut distributiue, aut collectiue sumptis conuenit per se, adeò, vt ratione omnium illarum attribatur toti subiecto ab ipsarum omnium aggregato reipsà indistincto: secundum quid verò dicitur prædicatum subiecto composito conuenire, quando vni dumtaxat parti eius per se conuenit, & ratione talis partis dumtaxat tribuitur toti subiecto, ratione verò aliarum non item. Itaque, quando omnes partes alicuius subiecti seu distributiue sumptæ, seu collectiue per se habent ius aut metaphysicum, aut physicum, aut morale ad aliud quidpiam, hocque proinde illis omnibus per se debitum est, tunc tale subiectum dicitur simpliciter ius habere ad illud, & illud tali subiecto simpliciter debitum esse. Quando verò subiecti compositi vna pars tantum per se reuera habet ius ad aliquid, & hoc propterea illi soli per se debitum est, quod ius, & debitum nihilominus toti subiecto attribuitur ratione talis partis eius, aqua ipsum tanquam includens ab incluso realiter distinctum est, tunc certe eiusmodi ius, atque debitum tali subiecto secundum quid tantum conuenire dicendum est: quia illi secundum ipsum aliquid tantum, & non secundum totum ipsum conuenit. Similiter, quando vni dumtaxat parti totius per se est aliquid indebitum, aut oppositum, aut essentialitè, aut bonum, aut malum, &c. ipsi toti secundum quid tantum erit indebitum, aut oppositum, aut essentialitè, aut bonum, aut malum, &c. simpliciter tamen erit toti indebitum, aut oppositum, aut essentialitè, aut bonum, aut malum, &c. id quod omnibus partibus eius siue distributiue, siue collectiue acceptis per se tale fuerit. Quando verò subiectum nullas habet partes reipsà, sed simplex, siue indivisibile est, quodcumque prædicatum ex prædictis ipsi per se reipsà conuenit, simpliciter conuenit, vt est notum.

Igitur pro omnibus sequentibus quæstionibus id ex nunc vniuersaliter dictum, atque statum esto; quotiescumque nos absolutè, & sine distinctione quæuis dictorum, aliorumque prædicatorum cum quibusuis subiectis etiam compositis, siue affirmando, siue negando, siue aliquo quouis modo comparauerimus deinceps, sermonem nostrum dumtaxat fore de prædicatis conuenientibus, aut non conuenientibus talibus subiectis simpliciter; non verò de conuenientibus, aut non conuenientibus tantum secundum quid; nisi hoc quandoque fortasse specialitè expresserimus.

QVÆSTIO VI.

*Quidnam sit perfectio simpliciter simplex.
Et qualiter ab ea, quæ talis non est,
discriminetur.*

Perfectio simpliciter simplex dicitur iam ab Scolaſtiscis communiter esse illa, *Quæ melior est*